

Տ Ա Ճ Կ Ա Հ Ա Յ Ք

Բիւզանդիոսի մէջ կարգում ենք.

Կելիկիոյ Տ. Մկրտիչ կաթողիկոս Քէֆոնիզեանի ազգականներէն ոմանք հանգուցեալին գոյքերը սեփականելու համար դատի ձեռնարկած էին: Սակայն, մինչև կաթողիկոսական ընտրութիւն վճռին յետաձգման համար Կայսերական կառավարութեան զիմում քրած էր թէ ուղղակի և թէ Պատրիարքարանի միջոցաւ Տեղապահ Տ. Կիրակոս եպիսկոպոսը: Հիմակ որ Կելիկիոյ Աթոռն իր Ս. Կաթողիկոսն ունի, այս ժառանգներն չալէպի մէջ դատի սկսած են, բայց Ս. Կաթողիկոսին զիմումներուն վրայ վսեմ. կուսակալն հրամայած է յետաձգել վճռին գործադրութիւնը, մինչև որ ձեռնհաս մարմնոյն կողմէ սաուգուի, թէ այդ գոյքերն ու դրամը հանգուցեալ կաթողիկոսին անձի՞ն, թէ Աթոռին կը վերաբերին:

— Վերջին կէտը աւելի քան դարմանալի է, որովհետև անձը եկեղեցուն նուիրող պաշտօնէի գոյքը կասկած չկայ, որ պատկանում է այդ անձը նուէր ընդունող հիմնարկութեան և ոչ թէ այն ազգականներին, որոնցից հրաժարուել է կուսակրօն դարձողը: Բայց կայ մի ուրիշ կէտ, որի վրայ արժէ ուշադրութիւն դարձնել: Յայանի է, որ ուսասո՛ւայ կուսակրօնները սեփականութիւն ունենալու իրաւունք չունին, չեն կարող տիրել կամ ձեռք բերել անշարժ կայք և ում և է կտակել: Սակայն ոչ որ չի արդելում և չի էլ կարող արգելել, որ դրամ ունենան, արժէթղթեր դարձնեն և այլն և այլն: Շատ շատերը, կուպէկ կուպէկ դրամ հաւաքելով, տալիս են 1/10 ով մասնաւոր անձերին ընտանեբար, իսկ միւսները կամ պահում են որպէս դրամ և կամ որպէս անանուն բանկային ամսեր և արժեթղթեր: Կուսակրօնների այդպիսի գոյքը շատ անգամ հէնց իրենց գլխին պատուհաս է դառնում և բաժին մ'նում ծառաներին ու աւագակներին, կամ կորչում տասնեակ հազարներով այս կամ այն մասնաւոր բանկային հիմնարկութեանց մէջ պահուելուց և ծնանկանալուց: Կարծում ենք ժամանակ է պահանջելու, որ յիշեալ օրէնքը փոխուի, որ կուսակրօնները իրենց կենդանութեան ժամանակ իրաւունք ունենան անշարժ կալուածներ ձեռք բերելու և նրանց եկամուտով օգտուելու, իսկ մեռնելուց յետոյ այդ կայքերը կամ պէտք է մնան յօգուտ եկեղեցու և

կամ մի միայն բարենպասակ հաստատութեանց, իսկ ազգա-
կանները կարող են պահանջել մի միայն այն, ինչ որ բերել է
հայրենական անկեղծ կուսակրօն գարծողը: Արիշ խօսքով կու-
սակրօնները ցանկացած դէպքում իրաւունք պէտք է ունենան
օգտուելու նաև հայրենական ժառանգութեամբ իրենց կենդա-
նութեան ժամանակ: Կարծեմ միանգամայն պարզ է այն մեծ
օգուտը, որ այդպիսով պէտք է ստանան թէ եկեղեցիք և թէ
բարենպասակ բոլոր հաստատութիւնները:

Նոյն թերթում կարդում ենք.

Կրտսի թէ շեշտակաւ կառավարութիւնը գետին մը
նուիրէր է Աթէնքի մէջ Հայ եկեղեցի մը կառուցանելու համար:
— Աթէնքի մէջ կառուցանելու եկեղեցիին համար լէմբար մը
խնդրուած էր Պատրիարքարանէ: Կրօն. ժողովոյ որոշմամբ օժ-
ուած լէմբար մը զրկուեցաւ Աթէնք:

Ս. Պատրիարք Հայրն պատարագեց ու քարոզեց Ղալաթիոյ
Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ խուսներամ բազմութեան մը
ներկայութեան: Ն. Սրբազնութիւնը, յաւարա պատարագի երբ
թափորով Խորհրդարան կ'առաջնորդուէր, Հապէշ պատուիրա-
կութեան անգամ և Մենելիք կայսեր թարգման Մ. Աթօ Մի-
րիսէէմ ընկերակցութեամբ Ֆրանսացի թարգմանի մը և Միլաթի
էֆ. Պօղոսեանի, խորհրդարան եկաւ, համբուրեց Ն. Սրբազնու-
թեան Աջը և յանձնեց Մենելիք կայսեր մէկ ինքնագիր նամակը՝
որով Ն. Վեհառութիւնը՝ Հապէշստանի մէջ գտնուող Հայոց
նկատմամբ իր համակրութիւնը կ'յայտանէր և իր բարենները կ'հա-
ղորդէր Ս. Պատրիարք Հօր. յանձնեց նաև Զօր. Մաշաշայի մէկ
նամակը, որով շնորհակալութիւն կ'յայտանէր Պօլիս գտնուած
պահուն իրեն հանդէպ Ն. Սրբազնութեան ցոյց տուած մեծա-
բանաց համար: Սիրալիք տեսակցութիւն մ'ունեցան Ս. Պատ-
րիարք Հայրն ու Մ. Աթօ Միրիսէէմ, որ սահուն կերպով կ'խօսէր
Ֆրանսերէն: Մ. Աթօ Միրիսէէմ տեղեկութիւններ հաղորդեց
Հապէշստան գտնուող Հայոց նկատմամբ, որք պատուարեր
գիրք մ'ունին, ըսաւ: Յետոյ խօսակցութիւնը դարձաւ Հայ և
Եթովպական եկեղեցիներուն շուրջը, և Ս. Պատրիարք Հայրն
յայտնեց թէ Եթովպական եկեղեցիին մօտ է Հայ եկեղեցւոյ: Ս.
Գրիգոր Լուսաւորիչը կ'սօսէր գուք, ըսաւ, և մեք ալ կը սօ-
սենք Ս. Եւստրատիքը: Մ. Աթօ Միրիսէէմ հաստատեց Ն. Սրբազ-

նութեան խօսքը, և ըսաւ թէ ճաթեայ վանքն անոր անուամբ հիմնուած է: և Ն. Արքազնութիւնը դնահատեց Մ. Աթօ Միրիեէմի ունեցած ծանօթութիւնները Հայ եկեղեցւոյ նկատմամբ: Մ. Աթօ Միրիեէմ ըսաւ թէ մեք ալ դ'աօնենք Ս. Թաղէոս և Բարթողիմէոս առաքեալները: Մ. Միրիեէմ յիշեց, որ Տ. Սահակ և Տիմոթէոս եպիսկոպոսներն այցելած են Հապէշտան և «երկամեայ պանդխտութիւն ի Հապէշտան» անուն գիրք մ'ալ հրատարակած են, որ կ'ներկայանայ նոյն ատենուան ժողովարդը. բայց անկէ ի վեր շատ յառաջացած է քաղաքակրթութեան մէջ, հեռաւարտ սոյն գիրքն ալ, բարեփոխումներու կ'կարօտի, ըսաւ: Հապէշ ազգին քաղաքակրթութեան պատմութիւնը գրած եմ և ի Բարեկ ապագութեան յանձնած եմ, ըսաւ: Մ. Աթօ Միրիեէմ Ս. Պատրիարք շօր փառագանաց վրայ, խորացաւ օրինակ մը դրկելի գրքէն: Տեղեկութիւն ուղեց Տ. Սահակ և Տիմոթէոս եպիսկոպոսներուն վրայ: Մ. Պատրիարք Հայրը պատասխանեց, որ Տ. Տիմոթէոս եպսկ. ողջ է և Մ. Միրիեէմ փառք յայանեց տեսնել զայն: Ս. Պատրիարք Հայրն ըսաւ թէ Հապէշտանի Հայոց հոգեօր հօփիւ կարգած է Տ. Մկրտիչ քահանայ Զլգատեանն և թէ մտազիր է ինք Մենելիք Կայսեր գիրք մ' աւզղել, խնդրելով, որ Սաիս Ապարայի մէջ մատուռի մը շինութեան համար դեռին մը նաւերուի և դիւրութիւններ ընծայուին հոգեօր մատակարարութեան յատուկ պետայից հայթայթման համար: Մ. Միրիեէմ խոստացաւ այն գործին իրականացման համար իր աշխատութիւնները չդիւնալ: Մ. Միրիեէմ աչքս հրաւիրուեցաւ Խնամակալութեան կողմէ տրուած սեղանին, ուր շարունակուեցան խօսակցութիւնները: ասպա հրաժեշտ առաւ Ս. Պատրիարքէն, խոստանալով որ օր մը պիտի այցելէ Պատրիարքարան. յետոյ առաջնորդութեամբ Տ. Բարդէն և Տիրայր վարդապետներուն և քահանաներու՝ եկեղեցի իջաւ: համըտրեց Աւետարանն ու Սաշը: Բացատրութիւններ տրուեցան իր զանազան հարցումներուն: Աւրիկէ վերջ Մ. Միրիեէմ մեկնեցաւ կրկին շնորհակալութիւն յայանելով իրեն հանդէպ ցոյց տրուած սիրալիր ընդունելութեան համար: Ս. Պատրիարք Հայրն այսօր փոխադարձ այցելութեան դնաց Հապէշ պատուիրակութեան:

Ղալաթիոյ Անկիւբան եկեղեցիին երէցն ներկայ զանուեցաւ պատարազի արարողութեանց:

Յառաջիկայ կերակի օր, Սասնի զի Ս. Ստեփաննոս եկեղեցին օճակաբարձութեան առթիւ, ուր պիտի պատարագէ Ս. Պատրիարքը, խաչհանգիստով պիտի կատարուի Ս. Ներսէսեան նորակառուց վարժարանին օրհնութիւնն ու բացումը:

Այդ կրթական վարժարանի հաստատութիւնը, որ հինցած, խարխում փեճակի մը մէջ կը գտնուէր, այլևս վերաշինուեցաւ, —ինչպէս յայտնի է— հանդուցեալ Քորոս էֆ. Քարաղամեանի և իր եղբայրներուն նուիրատուութեամբ, և Քալֆայեան նորակառուց սրբանոցին հետ, որուն մօտ կը գտնուի, հանրային ու անհատական բարեգործութեան կարկասուն ու զբաղանք արդիւնքներ են, որոնք իրենց յարկերուն տակ կը պատասխարեն հարիւրաւոր մանուկներ, մեծագոյն մասամբ աղքատիկ աղաք ու աղքատիկ ազգիկներ: Քալֆայեան Արքանոցին սանուհիներուն թիւը վախճանը կ'անցնի արդէն, ամենքն ալ գիշերօթիկ, և ինչպէս տեսնուեցաւ անոր բացման հանդէսին օրը, անոնց գատակարակութենէն զատ՝ մեծ հազարութիւն կը նուիրուի անոնց նիստակացին, հազարա-կարգուստին, սնունդին, առողջութեանը: Ս. Ներսէսեան վարժարանին երկուսն սաներն ալ, որոնք առժամայէն եկեղեցիին վերնատունը կը գտնուէին, երբ փոխադրուին նորակառուց վարժարանը, յուսալի է որ առարկայ պիտի ըլլան կրթական մասնաւոր խնամքներու:

Քալֆայեան Արքանոցին վերաշինութեան գործը դաւ խ հանուեցաւ համբերատար աշխատութեամբ ու հանրային բարեգործութեան գիտումներով: Ամբողջական դաժարներ նուիրուեցան մասնակի ու փոքր նպատակներուն հետ, և վերջնայէն շէնքը բարձրացաւ լմնցաւ: Իսկ Ս. Ներսէսեան վարժարանի վերաշինութեան լուրը անակնկալ մը եղաւ դրեթէ, երբ օր մը ժամուցուեցաւ թէ Քարաղամեան Տեարք՝ իրենց երէց եղբոր, Քորոս էֆ.-ի նախաձեռնութեամբ կը ստանձնեն այդ շինութեան բովանդակ ծախքը: Կրթասէր անձնաւորութեանց առաջարկութեան վրայ: Աւ այն ալ կատարուեցաւ, լմնցաւ:

Բիւզանդիանը հազարգում է, որ Սիլիկիոյ Ս. Վախճանի ստանձնած է կրօնի գատաւանգութիւնը ժողովուրդայնաց վարժարանին մէջ, որ սեպտեմբերին պիտի բացուի և կանոնաւոր շարունակելու համար խոտուածներ եղած են նիւթայէն օճակագակելու:

Նրու սաղէմի Ամենապատիւ Տ. Յարութիւն Պատրիարքը մայիսի 2-ին հեռագրել է Պատրիարքարան, որ Ղևոնդ վարդապետ Մագոսուտեան ճանապարհ է ընկել Պոլիս :

Սգիպտոսի գաւառական ժողովը ապրիլի 25-ին նիստ գումարելով առաջնորդ է ընտրել Առաքինայի առաջնորդ Մկրտիչ Ժ. վարդապետ Աղաւնունուն :

Հալէպից Պոլսոյ թերթերին կը գրեն .

— Աերջերս Հալէպի եկեղեցւոյն գանձարանին մէջ ցնցերու կեր եղած կարգ մը հին գոյքերն երբ կ'ըրբոտ էին, խախուտ հին սնդուկի մը խորը 4—5 դարու, թերեւ աւելի, հնութիւն ունեցող 70 կտոր ձեռագիր և նոյնքան ալ տպագիր եկեղեցական հին գրքեր երևան ելան, որոնց գոյութիւնը միայն ժամկոչին և հանդուցեալ աւանդապահ Տէր Խաչատուր անուն քահանային միայն յայանի է եղել : Առում են, որ եթէ Կիլիկիոյ հանդուցեալ կաթողիկոսին կամ համաթոճներին ծանօթ չինէր, վաղուց արդէն իւրացրած կ'իլնէին և դրա համար էլ գաղանի թողում էր : Փախագելի է, որ այդ գրքերը կանոնաւոր ցուցակազրուելով, արդիւնքը հրատարակուէր :

Իււզանդիոնի մայիսի 13-ի համարում կարգում ենք .

— Այս առաւօտ, Ազգ. Հիւանդանոցին Լոգարարձութեան անգամ Յարութիւն էֆ. Առլանեան Ս. Պատրիարք Լօր բնակարանն երթալով, մատոյց վերջնական յատակագիծն Հիւանդանոցի նոր թևին շինութեան համար, 1,200 քառ. մէտրի վրայ 110 այր և կին հիւանդներու յատակացեալ : Յատակագիծն յորինած է ճարտարապետ Աւնճեան էֆ., և վաւերացուցած են պետական ճարտարագէտը Քէորդ էֆ. Առլանեան և Սերփիշէն էֆ. և Հիւանդանոցի բժիշկները : Ս. Պատրիարք Լայրը քննել է և գահացուցել գանելէ ետքը, ծանոց թէ առաջիկայ Դշ. Փաղաքական ժողովին պիտի մատուցուի, յետոյ Տնտեսական Խորհուրդին ալ տպահովութիւն պիտի արուի, թէ շինութեան ծախքն հայթայթուած է : Արտփեսաւ Լամբարձման տօնին առթիւ Ս. Պատրիարքը շատ զբաղում կ'ունենայ Հիւանդանոցին մէջ, հիմնարկէքի արարողութիւնը պիտի կատարուի անոր առջի կերակին, կամ Լամբարձման նախատօնաքին առթիւ, Դշ. օրը :

